

*19e jaargang
nummer 10
oktober 1983*

*DAAD
EN
GEDACHTE*

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

+++++
+ Bij elke bijzondere handeling +
+ gaat het denken aan het doen +
+ vooraf. Bij het handelen van +
+ klassen of massa's blijkt de +
+ betekenis van het handelen +
+ pas achteraf. Hier gaat de +
+ daad vooraf aan het begrip. +
+++++

Theo Maassen.

DAAD
EN
GEDACHTTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

DE UITGAVE ZAL WORDEN BEKOSTIGD UIT
VRIJWILLIGE BIJDAGEN

Redactie en administratie:
Schouw 48-11, 8232 BD Lelystad
Postgiro 307695

W A T V O O R T O E K O M S T W A C H T D E C . P . N . ?

Naarmate de kapitalistische produktiewijze zich ontwikkelt en de maatschappelijke en politieke verhoudingen zich hoe langer hoe meer bij die produktiewijze aanpassen, ondergaan de in de burgerlijke samenleving optredende en werkzame organisaties een verandering. Deze verandering valt allerwege te bespeuren, maar 't duidelijkst bij bepaalde politieke partijen. Waarop wij doelen zijn ofwel partijen die de exponent waren van de jonge, opkomende, (nog) revolutionaire bourgeoisie, ofwel de - wat later gestichte - partijen, die in de beginfase van het kapitalisme naar kapitalistische hervormingen streefden.

Als voorbeeld van de eerstgenoemde soort kan de partij van de Franse Jakobijnen worden genoemd, die zolang de bourgeoisie haar overwinning nog niet geheel en al bevochten had uiterst radikaal optrad, maar waarvan de latere erfgenamen, de z.g. 'Radikaal-socialisten', zich als verdedigers der gevestigde orde buitengewoon tam gedroegen.

Tot de tweede soort behoren in de allereerste plaats de partijen van de sociaal-demokratie. Bij hun streven naar hervormingen zochten zij aanvankelijk steun bij de arbeiders als de natuurlijke tegenstanders van het kapitaal en de klasse wier (burgerlijke) emancipatie zij zich ten doel stelden. Toen de door deze partijen nagestreefde hervormingen en veranderingen eenmaal waren verwezenlijkt, kwamen die partijen zowel ten opzichte van 't kapitaal als ten opzichte van de arbeiders in een geheel nieuwe positie te verkeren. Hun functie binnen de kapitalistische samenleving onderging een wijziging. Dientengevolge trad binnen die partijen een klimaatsverandering op. Het politiek spraakgebruik was niet meer hetzelfde als voorheen; hun politici werden respectabel en fatsoenlijk; de oude strijdliederen werden zelden of nooit meer aangeheven; hun banden met de vakbeweging werden lossen en lossen 1).

In het verleden waren zij altijd burgerlijke hervormingsbewegingen geweest, maar zolang de burgerlijke emancipatie van de arbeidersklasse nog niet was voltooid en zolang het gebouw van de sociale zekerheid nog in de steigers stond laadden deze partijen de schijn op zich dat zij geen exponent van het moderne kapitalisme waren doch de werkenden ver-

tegenwoordigden. Die schijn poogden zij zo goed en zo kwaad als het ging te handhaven nadat er ingrijpende hervormingen tot stand waren gekomen en de bewuste partijen van burgerlijke hervormingsbewegingen, burgerlijke partijen z o n d e r m e e r waren geworden.

Wij hebben over deze verandering van de sociaal-demokratie van een burgerlijke hervormingspartij in een burgerlijke partij zonder meer al herhaaldelijk geschreven. Het is niet onze bedoeling daar nu opnieuw alle details en alle konsekwenties van te schilderen. Het is ons ditmaal niet om de sociaal-demokratie in het algemeen te doen, maar om één van haar bijzondere verschijningsvormen, namelijk de r a d i k a l e sociaal-demokratie voor zover deze optreedt als een partij die zich 'communisticsh' noemt. En wij zullen ons daarbij in hoofdzaak tot Nederland beperken, wat derhalve wil zeggen, dat het hier zal gaan over de C.P.N.

Al hetgeen wij hier zojuist in zeer beknopte vorm van de sociaal-demokratie in het algemeen hebben gezegd, geldt in dezelfde mate voor de Communistische Partij, die - zoals in de jaren '20 door één van haar eigen voormannen werd opgemerkt - 'op dezelfde wortel des geloofs stoelt' als de voormalige S.D.A.P., waarvan zij zich in 1909 afscheidde als S.D.P. Deze S.D.P. - later C.P.H., nog weer later C.P.N. - was en is een partij die naar hervorming van het kapitalisme streefde, zo goed als de S.D.A.P. of welke sociaal-demokratische partij ook. Waarin zij zich van andere sociaal-demokratische partijen onderscheidde, was niet zozeer dat zij radikaler hervormingen voorstond, dan wel dat zij radikaler optrad.

In de historische periode waarin allereerst de burgerlijke emancipatie van de werkende klasse aan de orde was en de belangen van die klasse binnen het raam van het kapitalisme verdedigd moesten worden, vond het radikalisme van de C.P. slechts bij een klein deel van de arbeiders weerklank. Toen de burgerlijke emancipatie van de arbeiders eenmaal een feit geworden was en dientengevolge geheel andere tegenstellingen tussen kapitaal en arbeid zichtbaar werden dan voorheen kon daar, gezien 't wezenlijke karakter van de C.P.N. moeilijk verandering in komen.

Evenals andere sociaal-demokratische partijen poogde ook de C.P.N. de schijn te handhaven, wat in haar geval zeggen wilde, dat zij er op uit was om haar traditionele r a d i k a l e s c h i j n te bewaren. Omdat vanzelfsprekend de veranderingen die zich in de burgerlijke maatschappij voltrokken en nog steeds voltrekken ook de C.P.N. niet onaangetast lieten en laten, ontstond er binnen verloop van zekere tijd voor haar een veel grotere tegenstelling, een veel grotere spanning tussen datgene wat zij was of bezig was te worden en dat wat zij krampachtig wilde blijven schijnen, dan bij de politieke concurrentie van revisionistische signatuur. Het is deze spanning die tot uiting komt bij alle interne moeilijkheden die zich sinds geruime tijd binnen de C.P.N. voordoen.

Het zal duidelijk zijn, dat de spanning waarvan wij hier spreken alleen maar op twee manieren zou kunnen worden opgelost. Ofwel al die, onder druk van maatschappelijke behoeften tot stand gekomen, veranderingen die aan de partij langzamerhand zoiets als een nieuw gezicht hebben gegeven zouden moeten worden teruggedraaid, ofwel de C.P.N. zou zich moeten ontdoen van de laatste resten van haar radikale schijn, dat wil zeggen: ze zou moeten breken met de tradities van haar verleden.

Er zijn er heel wat binnen de partij die met tal van argumenten een lans breken voor het laatste omdat zij het voor onvermijdelijk houden. Men vindt ze in de redactie van het dagblad *De Waarheid*, thans minder een par-

tijkraant dan ooit tevoren het geval was, men vindt ze ook in het huidige partijbestuur. Het terugdraaien van alle interne veranderingen is het, wat wordt voorgestaan door de zogenaamde 'horizontalen'. Naar onze opvatting is noch het een, noch het ander mogelijk. Veranderingen die onder druk van de maatschappelijke verhoudingen hebben plaats gevonden en die dus allerminst toevallige veranderingen zijn geweest of veranderingen die door het drijven van deze of gene tot stand kwamen, k u n n e n niet worden teruggedraaid. Aan de andere kant kán de C.P.N. het zich niet veroorloven om te breken met haar verleden en met haar tradities, omdat handhaving van deze tradities de voorwaarde is waaronder zij staat kan meken op een deel van de arbeiders bij voorkomende verkiezingen. Natuurlijk is het zo, dat de interne veranderingen en haar nieuwe gezicht de C.P.N. ook diverse nieuwe, niet uit de arbeidersklasse afkomstige leden en kiezers hebben opgeleverd. Maar die nieuwe kiezers zijn niet zo talrijk dat de partij de oude getrouwen zou kunnen ontberen.

Dit alles betekent, dat de horizontalen hun zin niet kunnen doordrijven en dat de partij het zonder die horizontalen - de verpersoonlijking der partijtraditie - niet kan stellen. Anders gezegd: in de naaste toekomst (en het valt moeilijk te zeggen hoe lang die wel zou duren) zullen de conflicten tussen vernieuwers en horizontalen voortduren.

Zeker: de vroegere functie van de C.P.N. is weggefallen. Niet voor niets heeft men al geluiden kunnen vernemen waarbij sprake was van innige samenwerking, om niet te zeggen een 'fusie' van wat 'klein links' heet. En het valt niet te ontkennen dat de C.P.N., zoals de horizontalen vol afschuw konstateren, hoe langer hoe meer dezelfde trekken als de P.v.d.A. vertoont. Maar het wegvallen van de oude functie wil allerminst zeggen dat het de C.P.N. aan een nieuwe functie zou mankeren. Zij heeft die zo goed als de P.v.d.A. Die functie is: de beheersing van dat deel van de arbeidersklasse tot welks beheersing de P.v.d.A. en andere partijen om welke redenen dan ook niet in staat zijn. Naar een zo goed mogelijke vervulling van die functie streeft de C.P.N. al sinds de tweede wereldoorlog toen zij op allerlei wijzen en zich in allerlei bochten wringend poogde aan te tonen dat zij m i n i s t e r i a b e l was en best bereid om zich krachtig tegen strijdende arbeiders te keren.

Maar juist om zich met succes tegen de arbeiders te keren en te kunnen keren is de radikale schijn onontbeerlijk en zijn de horizontalen onmisbaar, even onmisbaar als de vernieuwingen. Eens verweet de radikale sociaal-democratie aan de revisionistische sociaal-democratie dat deze een Januskop bezat. Het verwijt was gerechtvaardigd, maar er werd altijd voorbijgezien aan 't feit, dat dit een gevolg was van de maatschappelijke ontwikkeling zelf. Nu is deze ontwikkeling zover voortgeschreden, dat ook het gelaat van de C.P.N. langzamerhand op die wijze gemodelleerd lijkt, en de Januskop ook bij haar steeds duidelijker zichtbaar wordt.

-
- 1) Dat gebeurde overigens niet omdat de vakbeweging een strijdorganisatie zou wezen, waarmee die partijen in een latere fase van hun bestaan geen innige relatie meer wilden onderhouden. Er was een andere reden, die buiten het bestek van dit bescheiden artikel valt.

=====

DE BRUTALITEIT KENT GEEN GRENZEN

Onze parlementariërs weten het soms mooi te zeggen. Zo kwam onlangs de financiële expert van de VVD-fractie in de Tweede Kamer verkondigen dat de arbeiders wat minder materialistisch moesten zijn. Met die opmerking was hij echter niet zo bijzonder origineel. Jaren geleden immers was het prins Bernard, die in een kersttoespraak tot het personeel van Soestdijk dezelfde opmerking maakte. Enige jaren daarna stak onze adellijke prins, die naar de heersende normen een voorbeeld voor anderen zou moeten zijn, vier miljoen gulden aan steekpenningen van Lockheed in z'n zak.

Nu De Korte van de VVD dezelfde opmerking maakte als de prins destijds, rijst bij ons de vraag of ook hij soms binnenkort één of ander meevallertje heeft te verwachten. 't Hoeft dan niet direkt 4 miljoen te zijn, maar toch... Want het is nu eenmaal zo, dat hoe meer dergelijke mensen soberheid voor de arbeiders prediken, hoe meer ze zelf proberen binnen te halen. De Korte's partijgenoot Van Aardenne - thans minister van economische zaken - weet ervan mee te praten. Die probeerde de uitbetaling van f 35.000 als vergoeding voor een commissariaat een aantal jaren uit te stellen opdat het maar niet van zijn wachtgeld - dat hij kreeg omdat hij in het kabinet-Van Agt-Wiegel ook minister van economische zaken was - zou worden afgetrokken.

Trouwens, er zijn meer parlementariërs die tegenover de arbeiders soberheid prediken, maar zelf via duistere manipulaties de belastingdienst weten te belazeren. Onze minister-president Ruud Lubbers is zo'n figuur. Zo wazig en glibberig als zijn praatjes zijn, zo wazig en glibberig zijn ook zijn financiële praktijken.

Het kabinet schijnt trouwens te wemelen van zulke figuren. Toen de huidige minister van verkeer en waterstaat, Neelie Smit-Kroes, in het eerste kabinet-Van Agt staatssecretaris was, verklaarde zij, dat 't geven van steekpenningen door de direktie van de K.L.M. een geoorloofde manier van zaken doen is. Nee, ook van Neelie kun je geen tweedehands auto kopen. Het is wel zeker dat je dan wordt belazerd. Ze geeft dan wel een heel schip aan het moordenaarsbewind van Soeharto in Indonesië, maar dat is een spierinkje dat wordt uitgegooid om een kabeljauw te vangen. Als voorvechtster van het vrije ondernemerschap hoopt zij bij het Indonesisch bewind orders voor het Nederlands bedrijfsleven binnen te halen. Dan is zo'n schip maar een footje, dat door extra bezuinigingen wel bij de Nederlandse arbeiders vandaan kan worden gehaald.

Nee, dan de heer Koning, staatssecretaris van financiën. Dat is een man die niet alleen aan "halen" denkt. Toen enige tijd terug een onderzoek werd ingesteld naar belastingfraude, vertelde hij er meteen bij, dat de fraudeurs die zouden worden gesnapt, niet zouden worden vervolgd. Er zouden immers zovelen niet worden gesnapt dat het oneerlijk zou zijn hen, van wie was vastgesteld, dat ze fraude hadden gepleegd, wel te straffen. Zo'n standpunt opent tenminste perspectieven. In de eerste plaats voor het inbrekersgenootschap. Het vak wordt verdorie nog lonend, wanneer de gesnapt inbrekers niet meer worden vervolgd, omdat er zovele zaken niet worden opgehelderd. Ook zwartwerkende werklozen gaan een zonniger toekomst tegemoet. Je kan toch moeilijk de gepakten straffen als er zovelen zijn, die de dans ontspringen. Of zou de heer Koning (ook VVD-er) dát niet bedoelen? Zou hij wellicht alleen frauderende ondernemers ongestraft willen laten?

Dat is eigenlijk ook aan geen twijfel onderhevig, want deze lui zijn onge-
looflijk brutaal als het gaat om de bevoordeling van het kapitaal en bik-
kelhard als het gaat om het pakken van de arbeiders.

I n e k e

Ineke Lambers, lid van de D'66-fractie in de Tweede Kamer, gaat de
Kamer verlaten. Persoonlijke omstandigheden dwingen haar tot deze stap,
zegt zij. In het tweede kabinet-Van Agt was zij staatssekretaris voor mi-
lieu-vraagstukken. Haar partijgenoot Zeevalking was minister van Verkeer
en Waterstaat. Het was de laatste die het Amelisweerd bij Utrecht als "een
bosje struiken" door een overvalcommando liet kappen. En toen bekend werd,
dat het afvalverwerkingsbedrijf UNISER op grootscheepse wijze illegaal had
geloosd en giftige chemische stoffen als brandstof had verkocht en dat er
overheidsambtenaren bij dat alles niet vrijuit gingen, toen was het Ineke
Lambers, die als staatssekretaris een onderzoek naar deze onoirbare prak-
tijkten poogde te voorkomen.

De brutaliteit van deze D'66-politici - over Jan Terlouw zwijgen we
maar - school niet zozeer in hun daden. Als men aanneemt, dat een regering
niets anders is dan een kommittee ter behartiging van de belangen der bour-
geoisie, dan kan men van regeringsvertegenwoordigers alles verwachten als
het gaat om de bescherming van de ondernemers. Nee, de brutaliteit school
in het feit, dat ze immer D'66 voorstelden als dé partij, die streed tegen
milieuvervuiling. De heer Zeevalking en mevrouw Lambers hebben duidelijk
gemaakt, dat ook voor D'66 geldt: luister wél naar mijn woorden, maar zie
niet naar mijn daden. De dalende populariteit van D'66 heeft natuurlijk
verschillende oorzaken. Dat Amelisweerd en UNISER daaraan hebben bijgedra-
gen valt welhaast niet te betwijfelen.

Het komt ons dan ook voor dat - nu blijkt dat D'66 niet voor de twee-
de keer uit het dal zal kunnen klauteren - Ineke Lambers, ná Jan Terlouw
en Laurens Jan Brinkhorst, de derde is die het zinkend schip verlaat.

N i e t v a n o n b e s p r o k e n g e d r a g

Dat men, om deel te kunnen uitmaken van een regeringsploeg, niet van
onbesproken gedrag behoeft te zijn, is in de loop der jaren duidelijk ge-
bleken. Om deel uit te kunnen maken van een kabinet is een eerste vereiste
dat men in staat en bereid is de belangen van deze maatschappelijke orde,
dus van de heersende klasse, te dienen. Dat een zogenaamd "socialistische"
partij daartoe net zo goed in staat is als andere partijen bleek bijvoor-
beeld toen de P.v.d.A. na de tweede wereldoorlog mede de verantwoordelijk-
heid voor een koloniale oorlog in Indonesië op zich nam. Alle gezwets van
"socialistische" partijen over "vrede" en "internationaliteit" neemt niet
weg, dat zij tot de beste verdedigers van de bestaande maatschappelijke
orde moeten worden gerekend. Wij hebben dat reeds meermalen met feiten aan-
getoond.

Het is niet alleen in de laatste jaren, dat figuren als Lubbers, Van
Aardenne, enz., die zeker niet van onbesproken gedrag zijn, deel van een
regering kunnen uitmaken. Kort na de tweede wereldoorlog werd ir. Staf
bijvoorbeeld minister van defensie. Maar diezelfde Staf had tijdens de be-
zetting naast de Duitsers op het podium gestaan om de zogenaamde Oostgan-
gers het beste toe te wensen en de hoop uit te spreken, dat ze het daar in
Rusland goed zouden doen. Ofschoon de door de Duitsers diep geslagen won-
den nog overal zichtbaar waren en nog lang niet geheeld, werd niettemin

zo'n sinistere figuur in een regeringsploeg opgenomen.

Maar 't kon nog erger: een minister-president (Jan de Quay), die tijdens de bezettingsjaren een vooraanstaand lid was van de Nederlandse Unie en als zodanig met de Duitsers wilde samenwerken en een gematigd anti-semitisme voorstond. Of de KVP ons ook griezelige figuren als bewindvoerders in de maag heeft gesplitst.

Een ander griezelige figuur uit de KVP was 15 jaar lang minister van buitenlandse zaken. In die functie legde Joseph Luns - want hij was het - een grote voorliefde aan de dag voor diktatoriale regimes. Hij bewonderde niet alleen Franco, maar ook de Portugese diktator Salazar die hij veel lof toezwaaide. Aan sympathie voor rechtse dictaturen heeft hij ook nu nog niets ingeboet. Als sekretaris-generaal en grootste scherpslijper van de Nato sprak hij nog in januari 1982 in een lezing voor reserve-officieren van die organisatie in de loffelijkste bewoordingen over het generaals-bewind in Turkije. Gezien de sympathie, die hij in de jaren vóór de oorlog aan de dag heeft gelegd voor de N.S.B. van Mussert, behoeft dat eigenlijk geen verwondering te wekken.

Maar ook de "Socialist" Ivo Samkalden schrok er niet voor terug om als minister van justitie twee Portugese deserteurs, die weigerden om te vechten in Portugal's koloniale oorlogen, uit te leveren aan de Pide, de Portugese Gestapo. Gezegend ben je met zulke "socialisten".

Over de fietsende harlekijn Dries van Agt willen we 't maar niet hebben. Maar wel over twee partijgenoten van hem, die in het vorige kabinet de posten vervulden van minister (Van Dijk) en staatssekretaris (Van Leyenhorst). De eerste heeft in het verleden zeer racistische beschouwingen geschreven en laten publiceren en de tweede heeft die racistische beschouwingen in een door hem geredigeerd blad geplaatst. Beide heren maken vanzelfsprekend deel uit van het CDA en zijn wel zéér christelijk. Ook voor zulke racisten en negerhaters is er plaats in een regeringsploeg. Maar je vraagt je wel af waar de CDA-politici de gore moed vandaan halen om te beweren, dat zij zich bij hun handelen laten inspireren door het evangelie. Dat is op z'n zachtst gezegd een gotspe.

N o g i e m a n d v a n z é é r c h r i s t e l i j k e h u i z e

Ja, nog iemand van zéér christelijke huize en waarschijnlijk lid van het CDA. Hij is afkomstig uit de CHU en was in het begin van de jaren '70 minister van onderwijs. Inderdaad, we bedoelen Chris van Veen, thans voorzitter van de V(ereniging) N(ederlandse) O(ndernemers). In die functie is hij vrijwel dagelijks in het nieuws. Is het niet in de pers, dan wel voor de televisie of de radio. En altijd weer weet hij ons te vertellen, dat de arbeiders soberder moeten leven, de sociale uitkeringen omlaag en de lasten voor het bedrijfsleven verminderd omdat er anders niet kan worden geïnvesteerd en er van een economisch herstel geen sprake kan zijn. Was het vroeger Holtrop, daarna Jelle Zijlstra en thans Duisenberg (elkaars opvolgers als president-direkteur van de Nederlandse Bank), die immer het liedje van de slechte economische omstandigheden zongen en een verlaging van het levenspeil der arbeiders predikten, in de laatste jaren pijpt ook Van Veen dat liedje met hen mee. Te pas en te onpas spuit hij zijn kritiek op de regering. De bezuinigingsmaatregelen mogen nog zo drastisch zijn, hem gaan ze nooit ver genoeg. De lonen én uitkeringen omlaag en meer belastingfaciliteiten en steun voor het bedrijfsleven, dat is zijn geloofsbelijdenis.

Nu is het vanzelfsprekend dat voor hem geldt: wiens brood men eet wiens woord men spreekt. Als voorzitter van een ondernemersorganisatie is het volkomen begrijpelijk, dat hij opkomt voor de belangen der werkgevers. Wat echter opvalt is, dat je Van Veen nooit hoort praten over de gezonde bedrijven die door een fout management de grond worden ingeboord. Een wel heel duidelijk voorbeeld was OGEM, waarvan de heer Udink, als hoofdverantwoordelijke voor het debacle, bij zijn ontslag een gouden handdruk kreeg van een paar miljoen gulden. Ook hoor je Van Veen nooit over het feit, dat door de OGEM-leiders de Nederlandse schatkist op een grandioze manier werd opgelicht door sommige van de directeuren uit te laten betalen door een op Cyprus geregistreerd kantoor, terwijl hun werkzaamheden in Nederland lagen. Een enkele keer per maand vlogen ze dan naar Cyprus, dronken daar een borrel en keerden terug. Van juist die directeurslonen had in Nederland zo'n 72 procent moeten worden afgedragen. Op Cyprus was dat echter slechts zo'n 4 procent. Natuurlijk heeft de Nederlandse overheid een onderzoek naar die gang van zaken toegezegd, maar even vanzelfsprekend heb je daar nooit meer iets van gehoord.

Een ander groot bedrijf dat aan een verkeerd beleid te gronde ging was het R(ijn) S(chelde) V(erolme)-concern. Ook daar werd de meest verantwoordelijke man, de heer Stikker, met een gouden handdruk van jewelste van zijn functie ontheven en naar huis gestuurd. Dat met het uiteenvallen van het RSV-concern ook miljarden aan overheidsgeld (dat door het terugschroeven van het levenspeil der arbeiders bijeen was gebracht) verloren zijn gegaan, daarover hoor je Van Veen niet praten, evenmin als over de zogenaamde sterfhuiskonstruktie, die bij tal van ten onder gaande bedrijven wordt toegepast. Daarbij worden de gezonde delen van zo'n bedrijf voortgezet onder een nieuwe b.v. en de slechte delen laat men failliet verklaren. Dat de mensen, die niet voor hun taak berekend bleken te zijn, waardoor het bedrijf te gronde ging (b.v. OGEM en RSV) daarvoor worden beloond met miljoenen (b.v. Stikker en Udink), terwijl de arbeiders zonder een cent de laan worden uitgestuurd en een beroep kunnen doen op de W.W., dat vindt de zéér christelijke heer Chris van Veen allemaal heel gewoon.

Vroeger leerden we op school, dat heel lang geleden ons land bestond uit woeste bossen en moerassen. Heden ten dage kan men de kinderen leren, dat ons land is overdekt met gifbelten en vervuilde wateren. Dat dit te wijten is aan de door Chris van Veen hoog geprezen ondernemers, zul je hém nooit horen verkondigen. Zo grenzeloos brutaal als hij immer pleit voor het verlagen van de lonen en de uitkeringen, zo geslepen zwijgt hij over de smeerlapperij waarmee het bedrijfsleven Nederland heeft vergiftigd.

Eén van de grootste gifmengers met de meeste direkte slachtoffers was Philips-Duphar. Toen er in de fabriek van dit bedrijf te Zaandam een ont-ploffing plaats vond, liet men de boel opruimen door schoonmakers, terwijl de directie wist welke gevaren daaraan verbonden waren. Die schoonmakers hebben het dan ook geweten. De meesten zijn voor hun leven invalide en lijden op een afzichtelijke manier aan chloor-acne. Wie mocht menen dat Philips-Duphar zich van z'n verantwoordelijkheid bewust was en althans die mensen financieel behoorlijk schadeloos stelde, vergist zich deerlijk. Met een scheet en een knikker zijn ze door het bedrijf het bos ingestuurd. Maar dat niet alleen: duizenden vaten met gif - waaronder het ó zo gevaarlijke dioxine - zijn in die tijd door Philips-Duphar gestort in de Volgermeerpolder bij Amsterdam en bedreigen daar nog steeds mens en dier.

Maar niet alleen in de Volgermeerpolder heeft Philips de boel vergif-

tigd. Ook bij het Philips-bedrijf te Stadskanaal weten de mensen er van mee te praten. Daar is 't oppervlaktewater dusdanig vergiftigd, dat de bewoners aan dat water de groenten uit hun moestuin niet mogen eten vanwege het gif dat het bevat.

Maar Philips is niet de enige. Ook Shell (u weet wel, het bedrijf met zijn boekjes 'Shell helpt', maar ook het bedrijf van 'Shell is backing South Africa') heeft zijn steentje aan de vergiftiging van de bodem bijgedragen. 'Shell helpt', welja, al is 't naar de verdommenis. Onder de woonhuizen van de Zellingwijk te Gouderak in Zuid-Holland ligt 135 duizend kg polycyclische aromaten, 110 kilo benzeen, 13 duizend kilo PCB's en 14.600 kilo "drins", restanten van de produktie van landbouwbestrijdingsmiddelen. Waar al dat chemisch afval vandaan komt is (nog) niet bekend, maar vast staat wel, dat de drins van Shell afkomstig zijn.

Philips en Shell zijn natuurlijk niet de enigen die behoorlijke winsten konden maken door de gemeenschap met het chemisch afval op te zadelen. Als men bedenkt, dat er duizenden gifbelten in Nederland zijn, dan kan het niet anders of er is door 't Nederlands bedrijfsleven op grote schaal chemisch afval gedumpt. Terwille van meer winst heeft men de gezondheid van de bevolking in de waagschaal gesteld. En daaraan is nog steeds geen einde gekomen. Ook van de heren ondernemers is de brutaliteit grenzeloos.

H u l p v a n d e o v e r h e i d

Het zal niemand van onze lezers verbazen, dat de overheid de heren ondernemers, die zo rijkelijk met gif strooien, maar heel weinig of niets in de weg legt, ja zelfs zo nu en dan de helpende hand biedt. Tenslotte dient de regering 'het algemeen belang' en dat is het belang van de bestaande maatschappelijke orde, het belang van de heersende klasse.

Daarom was het mogelijk dat een bedrijf als de KEMA al sinds 1959 bezig is met onderzoek van splijtstoffen (hoog-radio-actief materiaal) zonder daarvoor ook maar een enkele vergunning te hebben. Alle kabinetten, alle ministers van economische zaken (ook Jan Terlouw) hebben dit blijkbaar goed gevonden en nagelaten een einde aan zo'n bizarre wantoestand te maken. De KEMA bouwde ruim 20 jaar geleden in het splijtstoflaboratorium een reactor. Met bepaalde apparatuur wilde men onderzoeken hoe die reactor zich zou gedragen. Die apparatuur is inmiddels al weer verdwenen en ook de reactor is al weer gedeeltelijk afgebroken. Maar dat alles gebeurde wél zonder de daarvoor benodigde vergunningen. De overheid stelde KEMA hoven de wet en gaf het bedrijf vrij spel. Want op 31 augustus 1978 schreven de ministers van economische zaken en volksgezondheid, respektievelijk Van Aardenne en Ginjaar in een brief aan KEMA o.a.: "*Volgens dit standpunt blijkt nu dat uw thans onder de energiewet vallende inrichting zonder vergunning in werking is sedert december 1959.*" De bewindslieden hadden echter niet de bedoeling daartegen maatregelen te nemen. Integendeel, want verderop in de brief viel te lezen: "*Wij hebben besloten voorhands geen gebruik te maken van onze bevoegdheid. Wij hebben daarbij overwogen dat in de inrichting reeds gedurende ongeveer twintig jaren nuttig onderzoek wordt verricht zonder dat ons klachten over ondervonden hinder of schade bekend zijn.*"

Dat laatste nu was een grove leugen, want door omwonenden was reeds herhaaldelijk geklaagd, dat KEMA het radio-actieve afval gewoon in de tuin begroef. In de tuin speelden regelmatig kinderen. Eén van die kinderen is later aan kanker overleden. Natuurlijk werd het verband tussen de kanker van het kind en het radio-actieve afval in de tuin ontkend. Maar bedrijfs-

leven en overheid kennende behoeft men daar geen enkele waarde aan toe te kennen. Pas ongeveer een jaar geleden is het afval uit de tuin verwijderd.

Een ander geval van hulp bij het lozen van chemisch afval betreft Booy Clean te Rotterdam. Dit bedrijf in de Rotterdamse haven legt zich toe op het schoonmaken van tankers. Op zichzelf een loffelijk streven, vooral als er veel winst mee te behalen is. Om die winst nu zo groot mogelijk te doen zijn loosde Booy Clean ontzettend veel chemisch afval in de haven. Dat is natuurlijk verboden, vandaar dan ook dat er reeds meermalen proces-verbaal tegen het bedrijf werd opgemaakt. Doch elke keer weer werd de zaak geseponeerd en tot een vervolging kwam het nimmer. Op een gegeven moment (begin van dit jaar) liep het echter zo de spuigaten uit, dat men er niet meer onderuit kon en de directeur van Booy Clean arresteerde. Maar terwijl de direkteur nog gevangen zat, verklaarde de betrokken officier van justitie, dat het nog helemaal niet zeker was, dat het tot een veroordeling zou komen. Zou de gemeente Rotterdam tot een goede afspraak met het bedrijf komen, zodat er voortaan niet meer illegaal zou worden geloosd, dan zou de zaak wéér worden geseponeerd. Daarna heeft men eigenlijk niets meer vernomen over de hele zaak. Zal wel in de beruchte doofpot zijn gestopt.

Ook over het chemisch bedrijf D.S.M. in Limburg is heel wat te doen geweest. Ook dit bedrijf is zeer kwistig met chemisch afval en deponert het gewoon in zogenaamde open teerputten. Die putten blijken dan lek te zijn, zodat het grondwater volkomen doordrongen is van het giftig afval. Er wordt wel veel ophef over gemaakt en er wordt veel over gezegd en geschreven, maar er wordt niets aan gedaan. Van een proces-verbaal en vervolging is geen sprake. Ook D.S.M. kan rustig doorgaan met het vergiftigen van het grondwater.

Dit staat allemaal wel in schrille tegenstelling tot het geval van de heer Sieuwpersad Jairam. De heer Jairam is een zeer gelovige Hindoestaan, afkomstig uit Suriname en woonachtig te Etten-Leur. Op woensdag 3 februari 1982 werd hij door de kantonrechter P. Hanraets te Zevenbergen veroordeeld tot een boete van 51 gulden, omdat hij in mei 1981 het offer, dat hij vanwege zijn geloof jaarlijks moet brengen, in het stromende water van de Leursehaven had gegooid. Het offer bestond uit wat ongekookt rijst, mango-bladeren, koeiemest, bloemblaadjes, as en een stukje hout, dus allemaal plantaardige spullen, die geen enkel kwaad kunnen. Terecht vroeg de heer Jairam zich af hoe 't mogelijk is, dat zoiets wordt beschouwd als een misdrijf dat moet worden bestraft terwijl er vrijwel niet wordt opgetreden tegen legale en illegale lozingen van afval in het water.

Maar ja, het maakt natuurlijk een heel verschil of je een partikulier bent (en dan ook nog een arbeider én... Surinamer) of dat je een bedrijf hebt, zoals het óók een heel verschil maakt of je als werkloze arbeider er een paar tientjes zwart bijverdiend of dat je als gewezen minister probeert de uitbetaling van f 35.000 uit te stellen, opdat het maar niet van je wachtgeld wordt afgetrokken.

Al met al tonen de door ons besproken zaken nog weer eens duidelijk aan, dat heel het bedrijfsleven een keiharde, grenzeloos brutale winstmakerij is, waarbij zwendel, oplichting en verduistering aan de orde van de dag zijn. Want 't bedrijfsleven kent maar één god en dat is WINST en daarbij is de regering de hogepriester, die met zijn zegeningen de kwalijke praktijken van de winstmakers dekt.

=====

WAAROM BEDANKEN VAKBONDSLEDEN?

Wat is de verklaring voor de terugloop van het ledental van de vakbeweging? De oorzaak, zeggen de bestuurders, moet worden gezocht in de economische crisis. Toenemende werkloosheid en daling van de gezinsinkomens leiden ertoe dat velen de contributie niet meer kunnen opbrengen. Bedankjes om die reden zijn min of meer een normaal verschijnsel in tijden van verminderde bedrijvigheid en massa-ontslagen.

Een onderzoeksgroep van 't Sociologisch Instituut van de gemeentelijke universiteit van Amsterdam is tot de konklusie gekomen, dat dit soort verklaringen in strijd is met de werkelijkheid. Wanneer leden van een vakbond hun lidmaatschap opzeggen, aldus deze onderzoekers, dan gebeurt dat v o o r n a m e l i j k omdat zij weinig vertrouwen meer hebben in het nut en in de mogelijkheden van de vakbeweging.

De onderzoekers hebben een enquête gehouden onder ex-leden van de voedingsbond van de FVV. Deze bond zag in de achter ons liggende jaren 't ledental verminderen van 55.000 tot 48.000. Zij die afhaakten deden dat bepaald niet in de eerste plaats omdat de contributie hun te duur was geworden of omdat ze tengevolge van werkloosheid een vakvereniging niet zo direct meer nodig hadden. Ze deden het ook niet omdat ze het niet langer eens waren met het bondsbeleid. Zeker, kritiek op dat beleid ontbrak geenszins. Maar kritiek op het bondsbeleid is niet hetzelfde als een volslagen gebrek aan vertrouwen of een volstrekt ongelooft aan nut en mogelijkheden. Eén van de dingen die bij 't onderzoek aan het licht kwam was, dat er dikwijls sprake was van bedankjes nadat de leden bittere ervaringen op de werkvloer hadden opgedaan.

Met andere woorden: het ledenverlies van de vakbeweging heeft minder te maken met de positie van de aangeslotenen in de economische crisis, des te meer echter met de wezenlijke positie van de vakbeweging in de kapitalistische maatschappij. De Voedingsbond FNV wil aan het ledenverlies een halt toeroepen onder andere door de uitgave van een aparte informatiekrant. Het effect daarvan betwijfelen wij. Wat de vakbond is ervaren de arbeiders in de praktijk. Die praktijk verschaft hun een keiharde informatie. Wat moeten ze dan nog met een krant, die hun wil wijsmaken dat de vakbond wat anders is dan ze ervaren?

=====

WEINBERGER IN EL SALVADOR

Op woensdag 7 september j.l. bracht Weinberger, minister van defensie van de V.S., een bezoek aan El Salvador. Hij begaf zich na aankomst meteen naar de provincie San Vicente, waar de Verenigde Staten bezig zijn met het opzetten van een burger- en militair pacificatie-programma om de *"harten en zielen van de plaatselijke bevolking te winnen"*.

Zou dan toch de plaatselijke bevolking met *hart en ziel* de quereilla-beweging zijn toegedaan? Gezien 't feit, dat het leger van El Salvador ondanks alle hulp van de V.S. niet in staat is het verzet neer te slaan, is dat eigenlijk aan geen twijfel onderhevig.

=====

Bericht omtrent stakend België

"VAKBONDSLEIDING BESTAAT UIT CRAPUUL 1)

DAT ONS IN HET GAREEL WIL HOUDEN"

Bij de massale stakingen die in de tweede helft van september 't ganse openbare leven in België hebben lamgelegd is het initiatief niet door de vakbeweging genomen. 't Begon op donderdag de achtste met een spontane, 'wilde' staking van spoorwegpersoneel in Charleroi. De arbeid werd neergelegd uit protest tegen diverse bezuinigingsmaatregelen van de regering Martens, die over de rug van de arbeiders in 't algemeen en het overheidspersoneel in het bijzonder de Belgische ekonomie wil opvijzelen. De aktie is vrijwel onmiddellijk overgeslagen naar andere Waalse steden zoals Luik en Namen, alsmede naar Bergen (in Henegouwen), naar Oostende en Kortrijk en andere centra in West-Vlaanderen. Op maandag 12 september reden er alleen nog maar enkele lokale treinen in Vlaanderen - zoals bijvoorbeeld van Dendermonde naar Brussel - maar kort daarna kwam in het gehele land ieder spoorwegverkeer tot stilstand.

Het optreden van de spoorjongens was een signaal waarop binnen de kortste keren omvangrijke groepen reageerden. Nauw verborgen wrevel en grote sociale onrust kwamen plotseling tot een uitbarsting. Stakingen bij de posten en bij de telegraafdienst, bij de vuilafvoer en bij andere openbare diensten vormden het onmiskenbare teken van het naderen van de 'hete herfst' die één van onze Belgische vrienden vele maanden geleden al tot de mogelijkheden rekende. Eén van zijn chefs verklaarde: *"De vakbeweging verplaatst zich met de ouderwetse omnibus, maar de arbeiders hebben de expressetrein genomen."*

De onvrede van de basis en de druk die deze op de diverse vakorganisaties uitoefende was zó groot dat deze er onmogelijk doof voor konden blijven. Op maandag de 12e besloten zowel het ('socialistische') Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) als het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) de spontane akties officieel te maken. Het gevolg was, dat er circa tien dagen lang geen sprake was van enig openbaar vervoer, dat er geen post werd bezorgd, dat er nauwelijks nog telex- of telegraafverkeer was, dat er ook werkonderbrekingen waren bij de radio en de televisie, dat bankemployeés 't lieten afweten, dat gemeenteambtenaren en onderwijzend personeel de arbeid neerlegden, dat loods- en veerdiensten (naar Engeland) gestaakt werden, dat de Antwerpse haven plat kwam te liggen en dat diverse particuliere ondernemingen met hun werkzaamheden moesten stoppen.

Op dit alles hebben, zo berichtte de Belgische korrespondent van *Het Parool* op 14 september, de Belgische werkgevers met verontwaardiging gereageerd. 't Verbond van Belgische Ondernemingen verklaarde dat tengevolge van de stakingen de toekomst van de bedrijven gevaar liep en dat 'vakbondsbestuurders die beweren zich bewust te zijn van de financiële moeilijkheden van het land spoedig alle maatregelen moesten treffen om

1) Crapuul: uit het Frans afkomstig, in Vlaanderen tot de spreektaal behorend, woord waarmee 'gemeen volk' of 'gepeupel' wordt aangeduid.

een einde te maken aan de onduldbare toestand'. Met deze woorden gaven de Belgische ondernemers er blijk van, wél precies te weten wat of de functie van de vakbeweging in de kapitalistische samenleving is, doch niet te beseffen op welke wijze die functie het best kan worden uitgeoefend. De vakbeweging schaarde zich niet achter de 'wilde' stakingen omdat zij een 'onduldbare' toestand wilde scheppen, zij schaarde zich achter de 'wilde' stakingen, juist omdat zij deze al even 'onduldbaar' achtte als het ondernemerdom. De vakbeweging trad op gelijk zij deed omdat ze geen andere keus had, omdat dit voor haar de enige mogelijkheid vormde om haar greep op de gebeurtenissen terug te krijgen, omdat ze alleen maar op die manier de arbeiders onder controle kon houden en derhalve wegen zou kunnen vinden de akties zonder gezichtsverlies voor zichzelf te beëindigen.

Wat de ondernemers niet duidelijk was, zagen de arbeiders des te scherper. "*De vakbondsleiding*", zo verklaarde een Belgische arbeider tegenover één van onze Belgische vrienden, "*bestaat uit crapuul dat ons in het gareel wil houden*". Met die uitspraak was de positie van de vakbeweging enerzijds, die van de arbeiders anderzijds even beknopt als nauwkeurig weergegeven.

Niet weinigen hebben zich verbaasd getoond over de felheid waarmee het Belgische overheidspersoneel zich tegen de voorgenomen aanslagen op zijn levenspeil teweer heeft gesteld. Van die verbazing kwam ook één en ander naar voren in het televisieprogramma *Het Capitool* dat zondagmiddag vanuit de studio van de *BRT* in Brussel werd uitgezonden en dat geheel aan de Belgische stakingen was gewijd. "*Hoe komt het*", vroeg voorzitter Herman Wigbold aan de Belgische minister van sociale zaken Dehaene en aan de voorzitters der beide Belgische vakcentralen, "*dat het juist in België tot een stakingsbeweging is gekomen, ofschoon het Belgische overheidspersoneel in feite minder moet inleveren dan het overheidspersoneel in Nederland?*"

Het antwoord op die vraag vernamen de televisiekijkers niet. Het had moeten luiden, dat het niet alleen ging om een *e x t r a* offer van de betrokkenen, dat gevoegd werd bij de offers die van alle Belgische werknemers werden gevraagd - gelijk werd opgemerkt - maar dat 't een offer betrof, dat gebracht zou moeten worden in een situatie die langzamerhand volstrekt onmogelijk was geworden na de vele, vele offers die de Belgische arbeidersklasse in de loop der jaren onder diverse regeringen Martens al zijn opgelegd. Met cijfers valt goed te goochelen. Daarom weten we niet zeker of het wel juist is, dat de inlevering die het Belgische overheidspersoneel thans te wachten staat geringer is dan wat het Nederlandse overheidspersoneel boven het hoofd hangt. Wat we wél weten is, dat het thans gevraagde (of liever: aangekondigde) offer alleen maar de druppel is, die de lijdensbeker doet overlopen. Het is bepaald verbijsterend hoe sterk of de Belgische arbeider zijn reële loon in de achter ons liggende jaren heeft zien dalen.

Dat noch de ABVV-voorzitter, noch de ACV-voorzitter in de bedoelde uitzending van *Het Capitool* op dit feit hebben gewezen is allesbehalve verwonderlijk, aangezien de politieke vrienden van beide heren aan die loondaling hebben meegewerkt en hun respektievelijke centrales de desbetreffende economische en politieke maatregelen aan de achterban hebben trachten te verkopen.

In de kranten heeft men kunnen lezen, dat niet alleen de woedende

werknemers in verzet kwamen, maar dat ook de centrales 'boos op de regeringsvoorstellen reageerden', met woorden dan, zolang er van enig daadwerkelijk arbeidersverzet geen sprake was. Van die boosheid echter dient men zich vooral geen verkeerde voorstelling te maken. De arbeiders werden woedend toen het water hun tot de lippen kwam. De boosheid van de centrales - dat bleek tijdens de uitzending van *Het Capitool* - werd voornamelijk gewekt door het feit dat de regering onvoldoende overleg met de vakbeweging pleegde, zodat deze daardoor voor het blok werd gezet en dus de zaak veel moeilijker bij de achterban kon slijten. Hier ligt de oorzaak, dat de vakbeweging zich genoodzaakt zag de 'wilde' stakingen te erkennen, aangezien ze zonder dat onmogelijk bij de arbeiders nog op enig gehoor zou hebben kunnen rekenen.

Het voorgaande vormt ook de verklaring voor het feit, dat de pogingen van de vakbeweging om aan 'de onduidbare toestand' een einde te maken wat langer op zich lieten wachten dan doorgaans in soortgelijke gevallen. Toen ze - eerst door de christelijke en vervolgens door de 'socialistische' centrale werden ondernomen, bleek het dat de heren van het ABVV voor een heel wat zwaardere taak stonden dan gewoonlijk. Ze kregen het bijzonder moeilijk, doordat de druk van onder op, gericht op voortzetting van de strijd, ditmaal bijzonder groot was.

Van de vakbondsmeeting, waarin over voortzetting of beëindiging van de akties zou worden beslist, heeft de NOS in een van haar nieuwsrubrieken enkele (korte) beelden uitgezonden. We hoorden de ABVV-voorzitter de allereerste zinnen van zijn openingsrede uitspreken. Aan die paar zinnen hadden we genoeg om te weten waarop het allemaal uit zou draaien: over de moeilijkheid van de keuze ging het, over de verantwoordelijkheid van de vakbeweging (jegens de burgerlijke maatschappij, wel te verstaan) en over de heldhaftigheid van de strijdenden die, als men 't geloven mocht, de bonzen met trots vervulde. Kortom, de toespraak leek als twee druppels water op vele andere toespraken met behulp waarvan vakbewegingsleiders in België - en elders - stakingen de nek hebben weten om te draaien.

"Als deze staking de vijfde regering Martens niet op de knieën kan dwingen, dan zal niets haar meer tegenhouden om bij volmacht de meest verstrekkende maatregelen te nemen". Aldus verklaarden enkele stakers op het Antwerpse station aan *Volkskrant*-verslaggeefster José van der Sman. Die opvatting werd kennelijk ook gehuldigd door de regering en daarom deed zij geen enkele w e z e n l i j k e concessie, wierp zij de stakers slechts een onbetekenend zoethoudertje toe, bestaande uit wat vage en nietszeggende beloften omtrent 't arbeidsstatuut en de onaantastbaarheid van de pensioenen. Aan de financiële offers die het overheidspersoneel zou moeten brengen hield zij niet slechts onwrikbaar vast, zij buitte de door het taktisch gemanoeuvereerder van de vakbeweging ontstane situatie uit, door de tweejaarlijkse weddeverhoging af te schaffen en daarmee het offer van het overheidspersoneel nog te verzwaren. Is desondanks de door de stakers verkondigde en door de verslaggeefster weergegeven opvatting in ieder opzicht juist?

Onze mening is, dat de door de bonden erkende stakingen de Belgische regering niet op de knieën konden krijgen, dat de 'wilde' stakingen van de werkers zélf dat wel degelijk zouden hebben gekund 3). En precies

2) Men zie wat dat betreft naar het Polen van 1980.

om die reden hebben de bonden zich achter de akties geschaard. De ondernemers begrepen het niet, de regering wél degelijk en om die reden heeft ze naar onze mening, wat de kern van de zaak betreft, voet bij stuk gehouden. Ze wachtte af tot de vakbeweging het karwei geklaard zou hebben. De regering vertrouwde op 't 'crapuul', het 'crapuul' heeft dat vertrouwen niet beschaamd. Maar de onvrede is uiteraard niet weggenomen en er dient te worden afgewacht wat of de naaste toekomst in België zal brengen. De vakbeweging heeft de sociale brand weten te blussen, maar het ziet er naar uit, dat het vuur voortsmeuult onder de as.

Vuur onder de as, dat is letterlijk de karakteristiek die tal van Belgen van de thans in dat land bestaande situatie geven. Hun oordeel berust onder meer hierop, dat er heel duidelijk sprake is van een wijd en zijd, zowel in Wallonië als in Vlaanderen, verbreide vertrouwenscrisis binnen de vakbeweging. De bonden zien zich gekonfronteerd met ledenverlies en in de ontelbare vergaderingen die in heel België worden belegd staan kaderleden en funktionarissen bloot aan een overstelpende hoeveelheid bittere kritiek, die er bepaald niet om liegt. De sfeer in die syndikale bijeenkomsten is aldus, dat hier en daar het gevoel ontstaat - zo verklaart een van onze Belgische vrienden - dat men wel eens een herhaling van de grote stakingsbeweging van 1960/61 zou kunnen beleven, zij het dan niet in dezelfde vorm, maar als een beweging van de basis.

De felle reacties van de achterban op de opheffing van de septemberstakingen zijn voor de vakbeweging in België aanleiding om zich achter de schermen op 'maatregelen' te bezinnen. Of er hier sprake is van een werkelijke bezinning of dat men alleen maar de indruk wil vestigen dat men zich toch echt iets aan de kritiek gelegen laat liggen, moet uiteraard worden afgewacht. Feit is, dat er behalve deze - echte dan wel voorgewende - bezinning ook alle mogelijke moeite wordt gedaan om de gevolgde praktijk tegenover de leden te verdedigen, dat wil zeggen goed te praten.

Van het laatste is vooral sprake bij het christelijk vakverbond ACV dat als eerste uit het stakersfront afhaakte en dat het sterkste bloot staat aan een reeks vernietigende oordelen. Natuurlijk spruiten die oordelen gedeeltelijk voort uit de vanouds bekende illusies omtrent de vakbeweging. Als de bestuurders van het ACV verklaren, dat zij "wel moesten en moeilijk oppositie konden blijven voeren tegen een regering waarin zowel politieke vrienden als eigen bestuurders zitten", dan is dat uiteraard niet voor tegenspraak vatbaar. Het zijn juist dergelijke onmiskenbare waarheden waarop het vage gevoel berust, dat de Belgische arbeiders in hun uitzichtloze situatie wel eens tot zelfstandige aktie zouden kunnen overgaan. Maar natuurlijk, aldus een van onze Belgische bronnen, dat gebeurt niet zomaar. De vlam zal pas weer in de pan slaan, indien aan het vuur onder de as wederom zuurstof wordt toegevoerd. Niemand kan zeggen of dat binnen afzienbare tijd zal gebeuren en zo ja, wanneer. Luttel weken geleden heeft premier Martens verklaard dat België bij kruisende wegen was aangeland. Dat geldt al niet minder voor de Belgische arbeidersklasse. Er dient te worden afgewacht welke weg zij in de naaste toekomst zal inslaan.

=====